

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Artykuł "Skolska hłdka. Rozvrh vyuovn morlce a nkolc poznmek k nmu..."

Liczba stron oryginału

2

Liczba plików skanów

3

Liczba plików publikacji

3

Sygnatura/numer zespołu

TR 031.107

Data wydania oryginału

1911

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków WPR Kultura+

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY

KULTURA+

Školská hlídka.

Rozvrh vyučování morálce a několik poznámek k němu.

Když pravíme, že nutno jest vyloučiti z výchovy školní náboženství, namítají vždy úspěšné dnešní klerikálové, že není tak možno, neboť lidstvo prý „nějakou mravnost“ mítí musí. Oni stotožňují ovšem mravnost a své „náboženství“ v jedno a totéž, ačkoli tyto dvě věci — mravnost a náboženství — mohou býti zcela rozdílné. Náboženství pracuje, síce na mravnosti svého svěření — avšak na mravnosti náboženské. Avšak novodobé lidstvo, které poznalo v této zemi svůj domov a chce si jej zařídit co nejkrásněji, vybudovalo si svoji mravnost, světskou, nenáboženskou či jak pravíme — laickou. A vylučujeme-li náboženství ze školní výchovy, nahraňujeme je vyučováním morálce, která má přejati úkol jeho, pracovati totiž na vyvinutí krásných duševních rozumových i tělesných vlastností svěření. Pro objasnění i k prohloubení pojmu takovéto morálky uvedeme dnes plán mravního vyučování, dle něhož se učí mravnosti na některých školách anglických.*

Předem ovšem podotknouti nutno, že plán tento není státním předpisem, nýbrž dílem soukromé společnosti, jež si obrala za úkol pečovati o mravní výchovu. V Anglii vůbec neznají v obecném školství takové státní tuhosti, jako na př. u nás. Vyučování morálce bylo tam zavedeno před několika lety vedle vyučování náboženského, takže vychovávají se tam žáci jednak náboženským jednak morálkou světskou, kterou právě chceme naznačiti postupně dle školních stupňů. Heslem a několika slovy je vždy vystiženo, jakým směrem má býti mravní povaha vyvíjena a pěstována.

Malé děti. Čistota (čistota těla, oděvu, čisté zvyky). — Pořádek (doma, ve škole, na ulici, osobní pořádek). — Chování (zdvořilost, způsoby při jídle, péče o nábytek, knihy, hračky, určitost a spolehlivost). — Laskavost (láska k rodičům, učitelům, obyvatelům domu atd., k domácím zvířatům). — Poctivost (mé a tvé). — Pravdivost (důvěra). — Odhodlanost (v osamělosti, tma, stíny, hluky).

První třída. Čistota (těla). — Chování (při jídle, mírnost, zdvořilost, pokojnost, nevtrávnost, trpělivost, určitost). — Laskavost (k sousedům při hře, k domácím zvířatům, k hmyzu a pod.). — Vděčnost. — Upřímnost. — Pravdivost (v řeči, v chování, prostota). — Odhodlanost (veselí snášení malých bolestí a nepohodlí, zmužilost, udavačství, pudová bázeň před myšl., žábou...).

Druhá třída. Čistota (na ulici, úpravnost). — Chování (v řeči, zdvořilost a jasnost, způsoby na ulici, úsluby). — Poctivost (při práci, nalezené věci, chránění věcí na veřejných místech). — Spravedlnost (na př. k slabým, nerozumným, koktavým a pod.). — Pravdivost (sliby, důvěrné zprávy). — Statečnost (následovati příkladů, varovati se příkladů, přiznání vinnu, sebedůvěra, strach před bouří a bleskem). — Sebevlasta (prosté jídlo, přemáhání svéhlavosti, popudlivosti, zatvrzelosti, durdivosti, odvracení od hrubosti v řeči, zadržení mrzkých myšlenek). — Pracovitost.

Třetí třída. Chování (uhlazenost řeči, způsoby na veřejnosti, nezištnost). — Lidskost (pomoc a prospívání bližnímu, vlídnost ke zvířatům). — Poslušnost (okamžitá a horlivá učitelů a rodičů, vážnost k řádům a nařízením). — Snášlivost (trpělivost, spokojenost, odpuštění). — Vytřvalost (krušný nebo nepřijemný úkol, sebevzdělávání). — Spravedlnost (v myšlení, řeči a konání). — Pravdivost (vždy jen pravdu a nic než pravdu, význam otevřenosti). — Pořádek (systém, určitost, pohotovost).

Čtvrtá třída. Chování (veselost a spokojenost, domýšlivost a předpojatost, skromnost, sebeucta). — Lidskost (hasiči, nemocnice a pod.). — Čest (v očích jiných i vlastních). — Spravedlnost. — Pravdivost (při zpravodajství, při jednání, v myšlení). — Opatrnost. — Statečnost (mravní statečnost, duchapřítomnost, hrdinství ve službách lidstva, každodenní hrdinství). — Práce (počestnost práce).

Pátá třída. Způsoby (jich získání a vzdělávání). — Chování. — Vlastenectví (povinnost místního vlastenectví, význam místních institutů). Spravedlnost (ke všem lidem bez ohledu k věku, víře, sociálnímu postavení, národnosti, spravedlnost na zvířatům). — Pravdivost (ucta k rozličným názorům, život pro pravdu). — Horlivost (přemáhání obtíží, nebezpečnost bigotnosti a fanatismu). — Práce (důstojnost práce, rozličná povolání, jich sociální důležitost). — Sporivost (peníze, hospodaření).

Šestá třída. Chování (se projevuje oděvem, volbou přátel, čtením). — Vlastenectví (zásluhy předků o nás, jak sloužiti vlasti a potomstvu). — Mír a válka (význam míru, povinnost občanů v době válečné, neřešiti válečné). — Spravedlnost (poměr mezi zaměstnavatelem a zaměstnaným, práva zvířat). — Vlastnictví (schopnosti a vlohy, odpovědnost z užívání). — Sporivost (jak a kdy sporíme). — Pravdivost (vítězství vědy nad nevědomostí a pověrou, postup pravdy, chvála pravdy). —

*) Plán ten uveden byl v „Pedag. Rozhledech“ E. Štorchem.

Sebepoznání (svědomí individuální a sociální svědomitost).

Sedmá třída. Vlastenectví (hlas volební, odpovědnost, národ a jeho vláda, společnost jako organismus, všeobecné bratrství). — Mír a válka (mezinárodní poměry, význam rozhodčích soudů). — Spravedlnost. — Vlastnictví (osobní a společenské). — Sporivost (prosté živobytí). — Sdružování (mezi občany, mezi národy, výměna myšlenek, umění a materiálních produktů). — Vůle (tužení vůle, pravé projevy vzdělanosti). — Sebeucta (a sebeovládání v myšlení, řeči a jednání). — Ideály (význam a krása životního ideálu).

Jak lze seznati z těchto poznámek, jest cílem tohoto plánu pro vyučování mravnosti vychovati co možno nejdokonalejšího člověka této dnešní, staré společnosti. Výchova jest vedena třemi desítkami hesel, kteráž ovšem rozvedena dotýkají se života v rozmanitých ohledech. Při tom ovšem nečiní nároku na úplnost. Máme za to, že uvedená hesla nevystihují mravní ideál nové doby zcela a základně. V plánu je Čistota, Pořádek, Chování, Laskavost, Poctivost, Pravdivost, Odhodlanost, Vděčnost, Spravedlnost, Statečnost, Sebevlasta, Pracovitost, Lidskost, Poslušnost, Snášlivost, Vytřvalost, Čest, Opatrnost, Práce, Způsob, Vlastenectví, Horlivost, Sporivost, Mír a válka, Vlastnictví, Sebepoznání, Sebeucta, Sdružování, Vůle, Ideály. Není zvláště označena vlastnost důležitá pro moderní život, jako je solidarita nebo idea mezinárodního bratrství, idea všeobecného ozbrojení. Kdyby měl býti takový plán zpracován pro socialistickou výchovu, měl by v sobě i zvláště označenou ideu kolektivismu, práva na práci a pod. Zatím však mluvíme o plánu tom jako o zajímavém tematě, a všimneme si jej tedy několika poznámkami věcně.

Především pozorlivý čtenář vystihl, že tento plán mravnímu vyučování jest úplně nenáboženský, tedy světský, laický, čímž jest mnohobcenný. Náboženství se nijak nedotýká, tím méně jest na náboženství založen. Touto vlastností vynikají Angličané vůbec, takže se zdá, jakoby měli — pokud jsou náboženští — pro náboženství zvláštní srdce, nijak nespojené s ostatními duševními životem. Snad vycházelo se také při budování plánu z poznání, že už je na čase, o náboženství mnoho nemluvit a nemudrovat, ale stavět na nových, světských, vědeckých základech.

V některých bodech jest plán velice sympatický, jako na př. sdružování a výměna myšlenek, umění a materií, nebo nabádání k touze po pravdě a k pravdivému životu. Pěkná jest střizlivost při hesle vlastenectví, o volebním lístku pojednává se se stránky mravní a rozumové. Celkem však možno říci, že tento rozvrh vychovává občana dnešní společnosti pro dnešní společnost. Kdyby možná byla výchova ideálního člověka dle tohoto plánu, tedy by to byl člověk o sobě vyrovnaný, slušný atd., ale nebyl by člověk ten bojovníkem zítřku. I u nás snaží se už dlouho „oficiální“ výchova o mnohé vlastnosti z tohoto plánu, avšak marně, což lze spíše vítati nežli se tím rmoutiti, neboť nevyšlednost dosavadní výchovy jest nejpádějším dokladem pro reformy, a jest také silou ženoucí volné povahy k novým snahám. Tam, kde se práce nynější výchovy nábožensko feudální a nábožensko kapitalistické zdařila, stlačila tak lidské duše, že jsou velikou brzdou vývoje duševního i hospodářského.

Možno mítí za to, že v Anglii by se dle uvedeného plánu mnoho zdařilo; Angličané jsou duševně vyspělí, mají jednoduché poměry národnosti i státní. Avšak i tam bylo by a jistě jest úplně dosažení plánu ideálem, neboť hospodářský život, i v Anglii zlý, ničí sám velice důkladně každou víru v některé mravní základy, na př. ve Spravedlnost, Vděčnost. Plán mravního vyučování má cíl, ale musí mítí také pevný základ. A tímto základem může býti jedině názor na život a lidskou společnost, což ovšem neznámá, že by se o těchto věcech mělo mládeži vykládati, nýbrž chceme říci, že z tohoto základu musily by mravní zásady vzrůstati. Na př. takovou základní zásadu by bylo „Člověk musí pracovati — výsledky práce užívějí sám a společnost“. Všichni obyvatelé země jsou lidé, budteť rovní a svobodní“.

Na našich školách nedalo by se úspěšně vyučovati ani podle anglického plánu; naše školní výchova řízena jest velice rozmanitými a rozličnými ideami, z nichž předepsané, jaksi povinné jsou idea římská, rakouská, národní, nehledě k tomu, že nad nimi všemi jest idea feudálních poměrů, naznačená čítankovými příběhy o šlechtých zaměstnavatelích a hodných dělnících. I u nás se bude musiti přikročiti k reformě mravní výchovy, ba k jejímu novému vytvoření, při čemž by anglický vzor mohl potud sloužiti, pokud jest čistý, světský, nenáboženský. Jinak ovšem vyžadoval by zpracování podle našich poměrů tak, aby mohl býti dle něj vychován vyrovnaný, ucelený, moderní člověk, ne však anglicky spokojený s poměry stávajícími, nýbrž toužící po ustavičném pokroku, jímž by se dnešní společnost dnes s množstvím nedokonalostí přibližovala svému nejdokonalejšímu útvaru.

hornictvo zaměstnáno, jsou založena platební místa, která v krátkém čase budou přetvořena ve skupiny. Dopisy vypraveny 84, došlo 39. Revírní komité sešlo se ke 3 schůzím, revírní konference konány 3, organizačních 9, informativní schůze konány 4, důvěrných 58. Platebních míst ustaveno 17. Jednáno o organizaci a taktice referoval zástupce svazu soudr. Marek z Rosic. Hnutí pozvolna, ale utěšeně zkvětlá.

Rozpočet polsko-ostravské obce na rok 1911 vykazuje: Vydání 994.376 K 22 h, příjem 396.831 K, schodek 597.545 K 22 h. Schodek má být kryt 151proc. přírůžkou k reálním daním a 168proc. přírůžkou k daním osobním, což vynese 386.400 K, zbytek bude hrazen půjčkou.

Na uprázdněný mandát po zemřelém poslanci dru Stratilovi má být kandidován rada vrchního soudu ve Vídni Venceslav Hrubý. Klerikálové chtějí kandidovati bar. Rolsberga. Z toho vidět, že nastává obrát a rozvrat v politických stranách ve Slezsku.

Z českého severu.

V Teplicích, 4. února.

Z našeho hnutí. V Běhánkách založena byla při místní organizaci sekce žen. Přihlásila se do ní 31 členka.

Společenstvo obuvníků v Ústí nad Labem má většinu českých členů. Při poslední valné hromadě podán byl návrh, aby ve shromážděných společenstvech smělo se mluvit také česky a stanovily aby byly vytištěny v obou řečích. Když předseda společenstva Matusch viděl, že by návrh získal většinu, zcela jednoduše valnou hromadu rozpustil, posílaje české členy do Čáslavi.

Zemská školní rada povolila po dlouhých průtahích na české veřejné škole v Košťanech zřízení poboček.

Nový Šalomoun. V Braňanech u Duchcova chtěla místní česká organizace sociálně demokratická uspořádati ples. Když soudruzi došli k nacionálnímu starostovi pro povolení, dostali odpověď, že to nejde, protože prý nejsou praví sociální demokraté, neboť již jeden mezinárodní spolek v obci jest a zkrátka, že by to byla česká provokace. Na nátlak tohoto znalce pravého a nepravého sociálního demokratického hostinský skutečně soudruhům místnost odepřel.

Nové potravní družstvo zakládají čeští soudruzi v Ústí n. L.

Poštovní idyla. V Kopistech u Mostu, obci s několika tisíci obyvateli a poštovním úřadem, nebyly po celé čtyři dny k dostání poštovní známky. Ani na poště ne!

Obnovení starých dolů na zlato, stříbro a cin pomýšlí provésti teplická firma A. Seiche v obcích Žirnici, Schönwaldě a Streckenwaldě v Rudohoří. V dolech těch se těžilo již ve třináctém století. Kantací pokusy fy Seiche skončily příznivě. Provedeny byly na 26 místech v katastru jmenovaných obcí.

Na dlouhy neprší. Město Most uzavře výpůjčku 4½ mil. K na stavbu školy, gymnasia a městské školy.

Z Polabí.

V Kolíně, 4. února.

Při posledním sčítání lidu napočteno v Kolíně 16.400 obyvatel, přírůstek obyvatelstva je velice nepatrný, činí pouze 1400 osob. Pantatinkové z radnice zajisté se nebudou nadále chlubit, jací jsou chlapi, co všechno pro rozkvět města udělali. Vina leží hlavně na našich velkohubých vlastencích, že se nepostarali o to, aby chudší vrstvy měly kde bydlet, takže dělnictvo skoro vesměs bylo nuceno uchýliti se k bydlení do vůkolních obcí. Zajisté, že zmíněné obce budou se moci pochlubit lepším procentuálním výsledkem.

Br Br bum bum bum. Radikálové, aby vyvrátili obžaloby, jež na ně byly učiněny v Sokole II. a „Na Rozkoši“ na Zálabí, svolali jen členskou schůzi, a k ní pozvali všechna svá věrná společenstva. Do schůze však, kde měla být provedena očista, dostavilo se, dobře počítaných, 30 osob. To jim ovšem nevadilo a oposici bylo zle vyčiněno. „Labské Proudny“ přináší čtyřstranný referát. Pro aktní požadavky občanstva tolik místa redakce nemá.

Hnutí žen. Organizace žen v posledním čase utěšeně zkvětlá. Skupina čítá již na 50 členek. Na den 19. února na 3 hodinu odpolední svolána je do „Dělnického domu“ veřejná schůze žen. Okresní výbor 57 voleb. okresu uspořádá v nejbližších nedělích po celém okrese celou řadu veřejných schůzí k utužení hnutí na venkově. 12. února projektovány jsou ve Volárně a Konárovicích. Soudruzi na venkově, přičiňte se, aby návštěva na schůzích byla co největší.

Kladské pomezí.

V Náchodě, 4. února.

Veřejnou čítárnu v Úpici, spravovanou dosud kuratorem, složeným ze zástupců různých spolků, převezme, na základě usnesení posledního zasedání městské rady, město úplně do své správy. Čítárna jest značně navštěvována. Tak v uplynulém roce navštívilo ji 7562 mužů a 916 žen. Z toho bylo 2712 dělníků. Průměrná návštěva obnáší 28 osoby.

Veliký přírůstek obyvatelstva zaznamenává město Úpice. Napočteno tu bylo letos zhruba 6800 obyvatel, téměř o 2 tisíce, čili 41 proc. více než roku 1900.

První schůze rodičů s učiteli v Novém Městě n. M. konala se 29. ledna t. r. a byla spojena se zajímavou přednáškou pana učitele Balcara, která uvedla trochu rodiče do říše vychovatelství. — Jen houš!

Při obecních volbách v Jaroměři zvíťazila pokroková kandidátka a s tou i navržení naši dva soudruzi, obchodník F. Koudelka a obuvník J. Müller. Oba zvolení jsou členy místní odbočky sociálně demokratických živnostníků.

V okresní nemocenské pokladně v Jaroměři ustavili úředníkem písaře z průmyslové školy p. Lehničku. Člověk ten nemá nejmenších znalostí nemocenského pojišťování, za to ale nebude přisýlán k nynějším pánům hospodářům. Ale což, až se v pokladně provětrá? Je před volbami!

Z Poještědí.

V Liberci, 3. února.

Krajská konference VIII. kraje přehlížela v neděli 29. ledna t. r. svou vykonanou práci za poslední období. Přiblížíme-li k poměrům, za jakých jest zde českému dělnictvu žítí, vysvětlíme si teprve pravý stav věcí. Krutá dravost kapitalistického a nacionálního ducha stravuje energii našich činovníků a nenechává možnost většího se rozpětí našemu hnutí. Přes to však a přes citelnou hospodářskou krizi zaznamenáváme práce jen patrný přírůstek na stavu členstva. Velice potěšitelným jeví se stav našeho listu „Ještědský Obzor“, u něhož v porovnání posledních dvou let zaznamenáváme přes devět set stálých nových odběratelů. Otázka družstevní a konsumní, která nabývá den ode dne na své akutnosti, bude zajisté ve prospěch dělnictva rozřešena. Ovšem, žije zde ještě značné procento českého dělnictva životem indiferentním a ty získati pro naše snahy, jest naším životním úkolem.

Sčítání lidu. Při sčítání letošním dělalo se v Liberci a okolí vše možné i nemožné. Z bytů a práce vyhazování lidé, těm kteří již jednou sčítací arch vyplnili, dány lhůty na rozmyšlenou, k opravám a podobně. A k těm všem šikánám schází ještě poslední ministerský výnos. Četníci běhají jako posedlí s „Ještědským Obzorem“ v ruce a vyptávají se u těch, jímž se krívda stala a tyto zbytečně obtěžují. Nač je vlastně nařízení? Proč nejdou se zeptat, jak to bylo s obcovací řečí českou v továrně Liebigově, kde „sčítal“ dr. Voják, který teď hrozí trestním oznámením?

Doplňovací volba do říšské rady na Warnsdorfsku jest již v plném proudu vzdor tomu, že jest vypsaná teprve na 8. března. Kandidát německé sociální demokracie soudr. dr. Karpeles bude zde mítí notný kus práce s celou německou nacionálně klerikální klikou. Rozumí se samo sebou, že české dělnictvo nebude nečinné k machlům německoměstáckým přiblížení a že plně svou povinnost vykoná.

Otevření dělnického konsumu ohlašuje se ze Sumburku na den 1. března t. r. V Sumburku organizované dělnictvo v textilních továrnách zaměstnané, udávalo ton celému hnutí našeho kraje a pořádány zde projevy za občanská práva za účasti přímo obrovské. Vzpomeňme jen bojů za dosažení všeobecného hlasovacího práva z let 1905—1907. Na výhledky své práce mohou soudruzi šumberští býti hrdí a nám musí býti novou pobídkou k zvýšené činnosti.

Jablonec ve svém odborovém i politickém hnutí jeví úspěšnější a větší činnost než dříve, toho nejlepší dokladem ustavení několika nových odborových organizací jako krejčů, kovodělníků, malířů a dělnictva kartonářského. Organizace odborové založily místní odborovou komisi, kde raditi se budou o společném a plánovitém postupu organizační činnosti.

Z Podbrdsku a Pošumaví.

Příbram, 4. února 1910.

Stávka drvoštěpů. V Podbrdsku na Hostomicku skončena byla po 6 týdnech stávka drvoštěpů bezvýsledně. Stávkující nebyli organizováni. Jinak se po čas boje dost energicky bránili, ale marně.

Úbytek obyvatelstva. V Příbrami klesl počet obyvatelstva oproti roku 1900 o 290 obyvatelů. Dnes má Příbram 13.286 obyvatelů oproti 13.576 tehdejšího sčítání. Hory upadají a mladý lid se stěhuje do všech krajů světa.

Konsum. V Hořovicích byl právě povolen dělnický konsumní spolek.

Starosta Marc v Dobříně okr. Sušice vyhodil dělníky, když mu přinesli několik korun pro místní chudé jako díl ze zábavy. Jinak tamní chudí přislušníci chodí o hladu stridou po vsi.

Logika či pitomost? Orgán nár. dělníků „Pis. Kraj“ zle zuří na ty zatrované sociky, že pachtovali v Písku (byly to odbor. spolky zedníků, kameníků a pomocných dělníků) ledování a toto sami obstarali bez dalšího vykořisťování a nevzali, světe zasní, neorganizované lidi do práce. Ti prý mohou